

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**ІНСТРУКЦІЯ № 104
з безпеки життєдіяльності
для студентів (в місцях масового скупчення)**

м. Запоріжжя

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ ректора ЗНУ
від 29.01. 2014 р. № 30

ІНСТРУКЦІЯ № 104
з безпеки життєдіяльності
для студентів (в місцях масового скупчення)

Заходи безпеки в місцях масового скупчення людей.
Правила безпечного поведіння в натовпі

1. Небезпеки натовпу і місць масового скупчення людей

Перебуваючи в сучасному суспільстві, живучи у великому місті, не так уже й важко опинитися в місці масового скупчення людей. Багато публіки часто збирається на паради і ходи, на концерти і виступи зірок естради, під час різних акцій і політичних виступів, в клубах, метро, на зупинках громадського транспорту. Небезпека натовпу не завжди відразу себе проявляє. Люди люблять зібратися разом, поштовхатися, покричати гасла, погорлавши пісні. Але не завжди весела, галаслива компанія або масове збіговисько має сприятливий настрій. Небезпека натовпу полягає в її спонтанності і силі впливу на кожного індивідуума окремо. Щоб повернутися з чергового заходу без забиттів або переломів, розберемо основні принципи поведінки масового скупчення людей і безпечної поведінки в натовпі.

2. Характеристика натовпу і типи масових скупчень людей

Незважаючи на спроби вчених пояснити феномен масового скупчення людей, всі нюанси поведінки і характеристики натовпу так і не були встановлені. Зрозуміло одне - натовп усереднює людей, тобто робить людей схожими, будь то банкір, домогосподарка чи звичайний хуліган. Для масового скупчення людей немає різниці - всі стають на один рівень. Зібравшись у натовп, люди перестають бути окремими особистостями, і перетворюються в єдиний організм, який рухається незбагненою і непередбачуваною силою. Основна характеристика натовпу в тому, що вона починає жити сама по собі, набуває свій характер, свій стиль поведінки. Є в цьому щось тваринне - стадне почуття, напад зграєю, колективний захист від агресії.

Всього соціологи, психологи розрізняють *три типи масових скупчень людей*.

Перший - це пасивна юрба, ще кажуть "стадо". Такий тип натовпу може бути утворений в місці масового скупчення людей: на вокзалі, на виставці, в черзі торгового комплексу, на зупинці транспорту. Всі люди там опинилися випадково і натовп, утворений ними, не несе в собі активних дій. Однак, як у всякого великого скупчення людей в ньому є глибоко закладений активний потенціал. Варто статися події, яка вплине на певну частину скупчення, і люди, скуті одним прагненням, почнуть діяти як єдина маса.

Другий - активний тип масового скупчення людей. Відрізняється від пасивного скупчення людей тим, що ця велика група людей вже несе в собі заряджені емоції. Тобто люди прийшли на це місце спеціально, що б підтримати кого-небудь або висловити своє ставлення до ідеї або подій події в світі. Люди, перебуваючи в скупченні людей активного типу, підтримують один одного і готові на реальні колективні дії. Вони, як їм здається, діють заради єдиної мети, спільно. Каталізатором до дії може бути зовнішній вплив, наприклад, тільки що отримана новина чи мова людини з трибуни, так і внутрішній процес. До активного типу масового скупчення людей відноситься натовп в момент катастрофи або аварії. Така реакція людей сильно ускладнює ведення пошуково-рятувальних робіт. Під час небезпеки і загрози життю свідомість у людини звужується, здатність тверезо мислити йде на другий план, проявляють себе тільки рефлексі, автоматизм, бездумні фізичні дії.

Третій тип характеристики натовпу - агресивний. Для масового скупчення людей агресивний тип поведінки є результатом заздалегідь спланованих дій організаторів заходу, або наслідком розвитку активного типу масового скупчення людей. Агресивним скупченням людей можна назвати натовп мародерів, коли в період загального ослаблення самосвідомості, жага наживи бере гору над розумом і страхом бути спійманим, покараними.

3. Правила безпечної поведінки у натовпі

Як же, опинившись в активному і агресивному середовищі вийти з місця масового скупчення людей без ушкоджень. Досвідчені фахівці рекомендують дотримуватися певних правил поведінки.

3.1. Головне правило безпечної поведінки в натовпі - уникайте місця масового скупчення людей.

3.2. Приходити на заходи треба не одному. Близькі люди завжди в першу чергу прийдуть на допомогу.

3.3. Потрібно ретельно продумати одяг, в якому ви йдете на захід. Не бажано надягати просторі сукні, балахони і одяг, на який має шнурівки або мотузочки. Сережки і пірсинг краще залишити вдома. Не надягайте краватки, шарфи, ланцюжки, намиста і все інше, що може перебувати на шії. Одяг має облягати

тіло - застебніться на всі гудзики або блискавки, перевірте, зашнуровані чи черевики, жінкам бажано не одягати підбори.

3.4. Рівень активності натовпу і наслідки його дій безпосередньо залежить від кількості випитого алкоголю. До того ж, пронесена скляна пляшка стає небезпечною зброєю в руках хулігана. Людина в алкогольному сп'янінні не може стримувати свою агресію, ще більш дратуючи людей навколо себе, а в разі загрози життю йому самому не зможе адекватно захиститися.

3.5. Опинившись в місці масового скупчення людей, прорахуйте заздалегідь ходи відступу і знаходьтеся якомога ближче до них. Найнебезпечніші місця, які треба уникати під час загальної втечі: простір біля сцени і близько роздягалень, вузькі проходи і перебувати поруч зі скляними вітринами.

3.6. Якщо ви відчуваєте, що обстановка в місці скупчення розжарюється, а бігти нікуди. Проявіть акторську майстерність: зіміруйте серцевий напад або блювотні позиви. Люди самі розступляться і навколо утвориться коридор, через який ви зможете покинути небезпечне місце. Краща поведінка у небезпеці - це заспокоїтися і прийняти тверезе рішення. Часом вистачає десятих секунд, щоб озирнутися, знайти безпечний шлях і врятуватися.

3.7. Якщо натовп почав рухатись, намагайтеся пересуватися разом з усіма, за течією, тільки не проти або поперек основної маси. Постарайтеся, щоб вас не відтіснили до центру, де тиснуть з усіх боків і вибратися звідти буде дуже важко. Також треба бути не на самому краю, де вам загрожує бути притиснутим до стіни або забору. Не хапайтеся за поручні, перила, різні предмети у вас не вистачить сил за них втриматися, а руки можуть сильно постраждати.

3.8. Якщо події в місці масового скупчення людей вже прийняли агресивний характер, то забудьте про втрачені речі. Потягнувшись за втраченим предметом, ви ризикуєте впасти і бути затоптаним або покаліченим. Люди, котрі тікають, навіть не помітять вас .

3.9. Якщо ви опинилися щільно затиснутим в натовпі, то пам'ятайте, ви вже не впадете, а от небезпека бути розчавленим масою тіл цілком реальна. Найбільш уразливі місця при цьому - ребра, живіт, груди. Щоб вас не здавили з боків, зігніть руки в ліктях і притисніть до боків, напружте всі м'язи. І таким чином пересувайтеся в натовпі поки обстановка не покращиться і можна буде рухатися до виходу.

3.10. Якщо ви впали, спробуйте різким стрибком піднятися на ноги, в цій ситуації ви не повинні нехтувати ніякими засобами - чіпляйтеся за людей, одяг. Якщо це не вийшло і натовп продовжує топтати вас лежачого, то потрібно прийняти позу ембріона - згорнутися калачиком, підборіддя притиснути до

грудей, коліна до голови, руками прикрити голову. Залишилося перечекати людський потік і йти в медпункт.

3.11. Якщо масове скупчення людей намагаються розігнати міліція або війська, не біжіть до них назустріч, намагаючись знайти допомогу або пояснити вашу невинуватість. У цей момент ніхто не буде в тому розбиратися, а от удар кийком Ви отримаєте гарантовано.

4. Поведінка під час виникнення паніки

4.1. Не робіть різких рухів, не бігайте, не галасуйте. Головне — не дозволяйте емоціям скувати вашу волю та відібрати всіляку можливість діяти розумно і цілеспрямовано. Необхідно, щоб голова була ясною.

4.2. Ніколи не намагайтеся йти проти натовпу, вибирайтеся з нього вздовж напрямку руху.

4.3. Тримайтеся ближче до краю, подалі від трибун, сміттєвих контейнерів, ящиків, пакетів, сумок, від центру натовпу, від скляних вітрин і металевих огорож, остерігайтеся поручнів, кутів і сходинок.

4.4. Не чіпляйтеся за дерева, стовпи, огорожі, щоб не зламати руки.

4.5. Звільніться від довгого шарфа, щоб уникнути задушення. Застебніть на одязі всі гудзики та «блискавки», щоб ні за що у натовпі не зачепитися.

4.6. Якщо ви упустили якусь річ (сумку, куртку або парасольку) не намагайтеся її підняти - це може коштувати вам життя.

4.7. Руки завжди тримайте вільними, зігнутими у ліктях та притиснутими до тіла. У натовпі захищай груди піднятими ліктями.

4.8. Міцно тримайтеся на ногах, уникайте падіння.

4.9. Впавши на землю, скрутійся у клубок «калачиком», ляжте на бік, закрийте руками голову та потилицю.

4.10. Опинившись на землі, спробуйте негайно підвестися. Встаючи, підтягніть до себе руки та ноги, різко підніміться вперед та вгору.

4.11. Якщо натовп потяг тебе – не чини йому опір.

Куратор групи

Начальник відділу охорони праці

І.Ю. Маказан